

В.В. ПРИХОДЬКО, Л.Г. ВАТЧЕНКО

УДК 37.015.3 / 371.132

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ПОРОДЖЕННЯ, РОЗГОРТАННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена технології навчального процесу в системі вищої школи, спрямованій на підвищення відповідальності студента за результати навчання.

Ключові слова: навчальна діяльність, вища школа, технологія навчання.

Статья посвящена технологии учебного процесса в системе высшей школы, направленной на повышение ответственности студента за результаты обучения.

Ключевые слова: учебная деятельность, высшая школа, технология обучения.

The article is devoted to the technology of the educational process in high school, aimed to better responsibility of the students.

Key words: educational activity, high school, technology of education.

Актуальність. Вітчизняна вища школа знаходиться на такому етапі свого розвитку, коли ми усе ще намагаємось існуючі тут гострі проблеми розв'язувати неадекватними, застарілими методами. Так, ми помилково вважаємо, що саме примус, коли студенти вимушені вчитись внаслідок особливим чином влаштованого навчального процесу, розв'язує вузлове питання формування навчальної діяльності.

Одночасно відбулась підміна вузлових понять: замість високих за змістом "вступ на навчання", "навчально-виховний процес", "навчальна діяльність" ми увели до повсякденного обігу такі, що їх нерівнозначно замінюють, а саме - "набір", "проведення навчальних занять" і "відвідування навчальних занять". Мова йде не про термінологічні недоречності, але про поступову втрату наших базових професійних уявлень, про перекручування сутності і пріоритетів вищої освіти.

Вкрай актуальним завданням для вітчизняної теорії і практики педагогіки є

повернення до історичних цінностей, притаманних явищу вищої освіти, поступове відновлення в умовах України сутності того, що в культурі людства мається на увазі, коли мова йде про вищу освіту. При цьому, в ряду найбільш невідкладних задач безумовно є напрацювання й реалізація педагогічних засобів породження, розгортання і збереження навчальної діяльності студентів.

Мета дослідження полягала в обґрунтуванні і практичній перевірці надійної педагогічної технології становлення навчальної діяльності студентів.

Результати дослідження можна викласти у декількох змістовних блоках.

1. Сформоване поняття "Навчальна діяльність студентів" (НДС) як новий ступінь розвитку особи, котра сама є суб'єктом навчального процесу, тобто кількісні та якісні комплексні зміни в структурі особистості набуваються самим студентом.

2. Напрацьована педагогічна технологія, призначена сприяти виникненню НДС. Педагогічна техно-

логія може бути використана під час опанування студентами навчальних дисциплін, які припускають можливість значного посилення частки самостійної роботи студентів.

Неодмінною складовою педагогічної технології є застосування на початку вивчення дисципліни повідомленого та обговореного викладачем разом із студентами їх освітнього рейтингу, який наперед чітко визначає умови, за яких кожен студент отримує оцінку у шкалі від "незадовільно" до "відмінно". Тобто за рахунок їх власного розуміння, що дотримання включених у рейтинг вимог, а саме не лише відвідування навчальних занять без пропусків, але й систематичної активності на заняттях у формі регулярних доповідей за заздалегідь підготовленими темами, забезпечить кожному студенту, незалежно від того що він можливо був записним "трієчником", таку нині бажану для нього відмінну оцінку.

Студенти мають усвідомити, що за рівнем складності ці навчальні доручення викладача є для них посильними і справа не у тому, якими здібностями до навчання вони наділені, але мова йде радше про бажання працювати у навчальному процесі і, як результат, надійно отримати чесно зароблену відмінну оцінку.

Нарешті, за рахунок вказаних заходів навчально-виховний процес повинен бути побудованим за схемою "суб'єкт-суб'єктної" взаємодії викладача і студентів. Тобто частка свідомої активності студентів у ході опанування навчальною дисципліною має бути доволі значною і переводити їх у позицію співавторів організації навчальних занять.

3. Проведена експериментальна перевірка розробленої навчальної технології в ході вивчення дисципліни "Історія педагогіки". При цьому у повній мірі забезпечувалось дотримання основних принципів освіти, а саме індивідуальності, цілісності та єдності типу.

У ході дидактичного забезпечення навчального процесу:

- до початку занять викладачем був напрацьований, обговорений із студентами та переданий їм на руки докладний план навчання, в якому були названі усі передбачені до вивчення особи відомих мислителів і педагогів, чий наукові праці ми успадкували;

- зроблено акценти на необхідності опрацювання усього літературного джерела, на потребі виділити в ньому головне і знайти логіку побудови доповіді студента, яка має потім стати частиною своєрідного навчального посібника з історії педагогіки написаного студентами для самих себе, як своєрідний "слід" або ж "відбиток" виконаної усією групою роботи із вивчення цих історичних пам'яток;

- здійснено добровільний розподіл «ролей» між студентами, у тому числі визначено редактора-аматора майбутнього електронного навчального посібника;

- вивченню друкованих праць кожного з них, згідно затвердженої робочої програми дисципліни, передувало пояснення особливостей роботи студентів з опрацювання першоджерел і підготовки змісту їхніх доповідей в обсязі 10 сторінок комп'ютерного набору;

- пропонувалось, також, зрозуміти, які з ідей, знайдених у першоджерелах відомих педагогів, будуть у нагоді студентам при формуванні та уточненні ними власного образу майбутньої професійної діяльності.

Згідно рейтингу студенти отримували відповідні "очки" в залежності від індивідуальної роботи, таким чином, за свою роботу студент може набрати 100 і більше очок, що дає йому можливість отримати оцінку "відмінно", і це було пояснено на першому занятті.

Після закінчення вивчення дисципліни "Історія педагогіки" в умовах реалізації застосованої викладачем педагогічної технології були отримані наступні важливі для студентів освітні результати, що зафіксовано такими методами дослідження, як включене

спостереження і систематичні опитування викладача у формі бесіди:

- студенти зрозуміли “на собі”, що означає на практиці - брати на себе відповідальність за результати своєї освіти, - і поступово повірили у власні сили;

- напрацювали перший важливий власний досвід відповідальної і результативної навчальної діяльності, адже її результати обов’язково пред’являлись викладачеві і групі на черговому занятті через підготовлену доповідь за опануванням праці відомого педагога або мислителя;

- до змісту цієї у повній мірі самостійної роботи варто віднести доволі глибоке вивчення першоджерел, а також не лише підготовку своєї доповіді на занятті, але й написання фрагменту майбутнього електронного навчального посібника з історії педагогіки і, власне, розгорнутий у межах 20 і більше хвилин виступ перед групою, включаючи відповіді на поставлені викладачем і студентами запитання;

- студенти отримали можливість планувати і аналізувати власні успіхи і прорахунки у ході опанування навчальною дисципліною, приймати рішення про те, аби “додати” ще і не відставати від кращих внаслідок чого 80 % з них набрали 100 і більше рейтингових очок;

- нарешті, кожен із студентів спеціальності “Професійне навчання” отримав на руки доволі своєрідний електронний навчальний посібник з історії педагогіки, який очевидно знадобиться чи не кожному з них у подальшій професійній діяльності викладача вищої школи.

Усе вказане сприяло тому, що в дисципліні, яку вони опанували в

наступному семестрі разом з тим же викладачем, а саме “Теорію педагогіки”, це вже були зовсім інші студенти. Їх відрізняла від тих самих студентів тримісячної давнини, налаштування на навчальну діяльність, ініціативність (вони самі, навіть без підказок з боку викладача, відшукували до кожного наступного семінарського заняття з теорії педагогіки додаткову літературу, готували за нею доповіді, охоче доповнювали одне одного під час семінару, сміливіше задавали запитання і включались у дискусії тощо).

До числа результатів, які отримав викладач, варто віднести розуміння можливості за допомоги цієї навчальної технології у дисциплінах, де вона буде прийнятною, сприяти НДС. І, що не менш важливо, переконання, - студенти зовсім не прагнуть, як думає дехто з наших колег, відсидітись у куточку, відмовчатись, ховаючись за спину своїх товаришів. Вони прагнуть до самоствердження шляхом власних успіхів у навчанні, вони цілком усвідомлюють очевидне – навчальна діяльність поступово перетворюється на діяльність професійну. Дійсний студент має перспективу бути фахівцем, а майже студент лише майже фахівцем.

Резюме. Запропонована педагогічна технологія, сутність якої полягає у частковій передачі відповідальності за результати навчання студентам, які вмотивовані можливістю реально отримати високу оцінку відповідно освітньому рейтингу. Технологія сприяє свідомому самовизначенню студентів до навчання, постановки ними власних навчальних цілей, плануванню і забезпеченню досягнення бажаних освітніх результатів.